

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
МКУ «Управление образования» Администрации МО «Тункинский район»
МБОУ «Хужирская ООШ»

«Рассмотрено» на заседании МО учителей <u>нач. классов</u> Руководитель МО: <u>Халх</u> /З.М. Халхаева/ Протокол № <u>1</u> от « <u>31</u> » <u>августа</u> 202 <u>3</u> г.	Согласовано Зам. дир. по УВР: <u>О.А. Батуева</u> / Протокол № <u>1</u> от « <u>31</u> » <u>августа</u> 202 <u>3</u> г.	«Утверждено» Директор: <u>О.Д. Таряшинова</u> / Приказ № <u>160</u> от « <u>31</u> » <u>августа</u> 202 <u>3</u> г.
---	--	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

учебного предмета
«Родная литература»
для 3 класса начального общего образования
на 2023-2024 учебный год
Количество часов по программе:
в год – 68 часов
в неделю – 2 часа

Составитель: Халхаева Зоя Михайловна
учитель начальных классов

у. Хужиры

Түсэблэлгын дүнгүүд

Зохёол шудалха шадабари:

- уран зохеолшын зохеол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохеолшын зураглаһан зурагые ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохеолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ ньюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;
- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагые, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, һурагша бэшэмэл өөрын бодомжолго зохеожо;
- Уран зохёолой сэдэб ойлгожо, уншаһан текстынгээ гол удха хөөрөжэ;
- Текст соохи уран аргуудые оложо;
- Уншаһан зохёолойнгоо жанр элирүүлжэ шадаха.

Түрэлхи хэлээр шадабари:

- шухала хэрэгтэй мэдээсэлнүүдые бэдэржэ, оложо, хэрэглэжэ шадаха;
- шүүмжэлэл, шэнжэлэл хэжэ, дутаг дундануудые элирүүлжэ; хэһэн ажалдаа арга боломжонуудые тааруулжа, шалгалта, сэгнэлтэ үгэжэ шадаха; юумые сасуулжа, тааруулжа, бодолоо удаа дараалуулан һубарюулжа шадаха;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө һанамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа шадаха.

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд

- буряад хэлээ буряад арадай үндэһэн-болбосоролой нангин баялиг гэжэ ойлгохо;
- түрэл хэлэндээ дуратайгаар, хүндэтэйгөөр хүмүүжэхэ;
- хэлэнэй баялигые өөрынгөө хэлэлгэдэ хэрэглэжэ, бодожо байһан бодолоо тэрэнэй хүсөөр хэлэжэ шадаха.

Харилсаха шадабари

- бэе бэе шагнажа, дуулажа шадаха; хэлэнэй аргуудые хэлэлгэдээ хэрэглэжэ, өөрынгөө хараа бодол хэлэжэ шадаха;
- бэшэг дээрэ, аман хэлэлгээрэ хэрэгтэй мэдээсэл дамжуулжа шадаха;
- асуулта хэжэ, хүнэй һанал бодол ба өөрынгөө һанамжа хэлэжэ шадаха;
- хэжэ байһан юумэнэйнгээ зорилгонуудые, хамта дүүргэхэ ажалайнгаа түсэбүүдые, яажа тэрээнээ дүүргэхые элирхэйлжэ шадаха;
- олоһон мэдэсээрэ нүгөөдэтээ хубаалдажа, үрэ дүнтэй бодол абаха;
- бэе бэе хүндэлжэ, нүгөөдэдөө анхаралтайгаар хандаха.

Бэе гуримшуулаад ябаха шадабари

- олоһон мэдэсэһэн уламжалан, үшөө мэдэхэгүй юумэн тушаагаа зорилго табиха;
- түсэблэлгэ, удаа дараалуулан хоорондын зорилгонуудые табижа, ямар дүндэ ерэхээ

уридшалан мэдэхэ;

- сэгнэлтэ хэхэдээ, юу ойлгохоноо, үшөө юу ойлгожо абахабиб, хэр зэргэ шанартайгаар ойлгообиб гэжэ, хэһэн ажалаа сэгнэжэ шадаха;

- эрмэлзэл зоригоо суглуулжа, бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха.

Программын байгуулга

Гурбадахи классай программа соо түрэл найхан тоонто нютаг, тэрэнэй баялиг, табан хушуу мал, тэрэнэй олзо хэшэг, түрэл гарал ба бага гуламта, буряад арадай ёһо заншал, арадай найндэр – сагаалган, үхибүүдэй нааданууд, бээ зүбөөр абажа ябалга, сээрлэхэ ёһо гурим тухай уран зохёолнууд гол нуури эзэлхэ болоно. Уншаһан текстынгээ удхые, илангаяа басниин удхые ойлгоод, тобшохоноор хэлэжэ үгэхэ.

Удхаараа ойлгосотой богонихон рассказ, онтохо, шүлэг гү, али басни үхибүүд уншахадаа, зохёолой удхые, гол шухала нанал бодолые, үйлэдэгшэ нюурнуудые, тэдэнэрэй абари зан, үйлэ хэрэгүүдые бата бэхээр ойлгожо абаха болоно. Уран зохёолой дүрсэлэн харуулдаг аргуудые, илангаяа хэлэнэйн баялиг тухай ойлгожо абаха.

Уншалгын дадал сэгнэлгэ

Нуралсалай жэлдэ уншалгаар дадал саг үргэлжэ шалгагдажа байха ёһотой (четверть бүхэнэй һүүл багаар). 1 – 4-хи классуудта нурагшадай уншаагүй тусхай текст ондоо ном сооһоо абтаха, нурагша бүхэнэй дүршэл шалгахын тула нэгэ текст хэрэглэхэ.

Нэгэ минута соо уншаһан үгэнүүдэй тоо хараадаа абажа, сэгнэлтэ иигэжэ табиha:

Класс	Сэгнэлтэ болон уншаха текстын үгын тоо			
	«5»	«4»	«3»	«2»
1	30-һаа дээшэ	15-20	15 доошо	-
2	40-һөө дээшэ	30-40	25-30	25-һаа доошо
3	60-һаа дээшэ	50-60	35-50	35-һаа доошо
4	70-һаа дээшэ	60-70	45-60	45-һаа доошо

Нурагшадай хэр зэргэ уншадаг болоһые ажаглалга дээрэнхэ сэгнэхэ ёһотой. Текст дээрэ хүдэлхэ шадабари хараадаа абан, класс бүридэ программын эрилтын үндэһөөр табигдаһан хэмжээ баримталан, нурагшадай уншалгын дүршэл сэгнэхэ.

«5» сэгнэлтэ хэрбээ:

а) 1-хи классай нурагшын үгэнүүдые бүхэлээр (3-4 үетэй үгэнүүдые – үенүүдээр), һэлгэн, хазагайруулангүй, үзэг гээнгүйгөөр, удаан аялгануудые зүбөөр хэрэглэн уншахадань;

- б) 2 – 4-хи классуудта удхын сохилто баримталан, сэгнэлтын тэмдэг зүбөөр илган уншахадань; уншаһан текстын гол удха зүбөөр ойлгоод, хэлэжэ, хөөрөжэ шадаа хаань;
- в) 3 – 4-хи классуудай һурагшадта уншаһан текст хубинуудта хубаажэ шадаа хаань;
- г) шүлэг сээжээр хэлэхэдээ, үгэнүүдээ зүбөөр, нэгэшье торонгүй, уран гоёор уншаһан байхадань табиха.

«4» сэгнэлтэ хэрбээ һурагшын:

- а) уншахадаа, үгэнүүдтэ 2-3 алдуу гаргаа хаань, сэгнэлтын тэмдэгэй хойно (точка, запятой, асууһан ба шангадхаһан) зогсолто хээгүй хаань;
- б) сээжээр уншахадаа, үгэнүүдтэ 2-3 алдуу гаргаа хаань гү, али сэглэлтын тэмдэг хоолойгоороо илгаагүй хаань; уншаһан текстынгээ удха зүбөөр ойлгобошье, тэрэнээ тодо бэшээр найруулан хөөрөө хаань;
- в) уншаһанаа хөөрөжэ үгэхэдөө, зарим нэгэ ушарта торолсожо, багшын туһаламжаар заһажэ хэлэһэн байхадань табиха.

«3» сэгнэлтэ хэрбээ һурагшын:

- а) уншахадаа, үгэ хазагайруулжа гү, али үгэ ба үенүүдые һэргүүлжэ, орхижо, 4-5 алдуу гаргаа хаань, эли тодоор уншаагүй хаань;
- б) уншаһан текстынгээ гол удха багшын тухаламжаар хэлэжэ шадаа хаань;
- в) сээжээр уншахадаа, текст гүйсэд мэдэхэгүй, сэглэлтын тэмдэгүүдтэ зогсолто хээгүй хаань;
- г) хэлэлгэ соогоо алдуу гаргахдаа (үгэ буруу хэрэглэхэ, мэдүүлэл дутуу, үсөөн үгэтэй г.м.), уншаһан текстынгээ удаа дара алдаашье хаа, найруулан хэдэжэ шададаг байхадань табиха.

«2» сэгнэлтэ хэрбээ һурагшын:

- а) үгэ бүхэниие таһалдангаар, сэглэлтын тэмдэгтэ зогсолто хэнгүй уншахада, 6-һаа үлүү алдуу гаргахадань;
- б) сээжээр уншаха тектынгээ ехэнхи хубиине мэдэхэгүйдэ, абьян ба үзэгүүдые хазагайруулжа, 6-һаа үлүү алдуу гаргахадань;
- в) уншаһан тектынгээ гол удха найруулан хэлэжэ шадааггүй хаань;
- г) текстын удхын удаа дараа найруулан хэлэжэ шададаггүй, хэлэлгэдээ олон алдуу гаргадаг байхадань табиха.

Һуралсалай программа 1 жэлээр табигданхай. Багша энэ программаяа ондоо болгохо эрхэтэй.

Бүлэгүүд болон темэнүүдые үзэхэ жэшээтэ түсэблэлгэ

3-дахи анги

№	Темэнүүд	Саг
	Амар мэндэ, хургуули!	2
1	Амар мэндэ, хургуули!	1
2	Эрдэм бэлиг-эрхим баян.	1
	Түрэлхи нангин хэлэмнай, түшэһэн нангин нютагнай.	8
3	Хэлэмнай. Түрэл буряад хэлэмни.	1
4	Эхэ нютаг. Актриса болохом.	1
5	Манай Эхэ орон. Буряад орон.	1
6	Аглаг найхан Буряад оромнай. Улаан-Удэ.	1
7	Байгалаа гамная! Байгал далай тухай домог.	1
8	Хоридой мэргэн ба Хун шубуун тухай домог	1
9	Эхирэд ба Булгад гарбалтайшуул тухай.	1
10	Усть Орда. Тест.	1
	Арадай аман зохёолнууд. Алтанһаа үнэтэй булашамнай.	6
11	Буряад арадай онтохонууд. Шоно, бар хоёр хүлтэй хүймэлдөөн. Тэнэг шоно.	1
12	Хуурша хүбүүн. Одхон хүбүүн.	1
13	Ерэнтэй сэсэн Далантай тэнэг хоёр.	1
14	Таряашан Тархаас. Хүлһэншэ хүн.	1
15	Таабаринууд. Хэрэгсэлнүүд, амитад, шубууд, ургамалнууд тухай.	1
16	Онһон үгэнүүд. Эхэ орон, бүлэ, эрдэм нургаал, ажал, нуралсал, жаргал, зоболон тухай. Тест.	1
	Уран шүлэгэй долгин дээрэ.	2
17	Зундаа. Алтан намар.	1
18	Шара набшын халуун. Намар.	1
	Хүн болохо багаһаа.	5
19	Табан патроной тангариг нюуса.	1
20	Гахай ба шаазгай. Алтанхан хурьган.	1
21	Шулуутайн Будамшуу.	1
22	Соохорхон инзаган.	1
23	Алтан хараасгай	1
	Уран шүлэгэй долгин дээрэ.	3
24	Амар сайн! Эдир хонишон.	1
25	Захяа. Эдир залуу үетэндэ...	1
26	Ганса Галсан. Үгэдөө хүрэхэ. Хүн	1
	Үльгэрнүүд.	5
27	Шоные мэхэлһэн шандаган. Аймхай.	1
28	Шаазгай баабгай хоёр. Хүн хара баабгай хоёр.	1
29	Будамшуу.	1
30	Үншэн хүбүүн.	1
31	Бүргэд Хирээ хоёрой боосоон. Хирээ шаазгай хоёр.	1
	Уран шүлэгэй долгин дээрэ.	4
32	Үбэлэй үдэр. Би мэдэнэб	1
33	Далитай үхибүүд. Үглөөгүүр.	1
34	Хадхууртайхан хасуури. Ёлкын дуун.	1
35	Ёлкын наадан. Тест	1
	Түрэл хэлэн, түрэхэн дайда.	2
36	Буряад оромнай найхан даа.	1
37	Тоонто. Ямар хэлэн дэлхэй дээрэ баян бэ?	1
	Урданай юумэ шэнжэлжэ мэдэ.	3
38	Монголой нюуса тобшо.	1

39	Абай Гэсэр.	1
40	Бэлигэй толи.	1
	Сагаан нараар, Сагаалганаар!	5
41	Х.Галсанова «Сагаалганаар»	1
42	Нэеы гэр. Урданай буряад зон юу хэжэ шадаха ёһотой байгаа?	1
43	Б.Б.Намсарайн «Табан хушуу малай түл»	1
44	Буряад зоной наадан «Ботого буурашалга», «Бээлэй туулга», «Сагаан модон»	1
45	Шагай наадан тухай. Ц. Номтоев «Шагай наадан»	1
	Баатар сэрэгшэд	5
46	С.Баруздин «Хилэ хажуудамнай»	1
47	Ц.Номтоев «Ногоон кружка»	1
48	М.Исаковский «Хэзээдэ бү мартаарай»	1
49	Г.Чимитов «Амгалан байдал»	1
50	Н.Телешов «Манда эб найрамдал хэрэгтэй»	1
	Эжын һайндэр	2
51	Ц-Д.Дондогой «Эжы». Г.Чимитов «Эхэ»	1
52	Б.Базарон «Эжы». Ц-Д.Дондогой «Гэнтэ шэдитэй болошоо һаа»	1
	Урин хабар	3
53	Г.Чимитов «Байгаали». Б.Сажин «Хабарай амисхал»	1
54	Ч-Р.Намжилов «Баян хабар». Ц-Д.Дондокова «Алтан хараасгай	1
55	Шубууд хабартаа. Тест	1
	Гайхамшагта замбуулин	4
56	Ж.Зимин «Хайшан гээд космонавт болохо юм?»	1
57	В.Бороздин «Космосто түрүүшынхiez гаралга»	1
58	Г.Чимитов «Заахан космонавт»	1
59	«Восток-6». Тест	1
	Илалтын һайндэр	3
60	Ч.Цыдендамбаев «Илалтын салют». С.Баруздин «Эхэ оронойнгоо түлөө»	1
61	Ш-Х.Базарсадаева «Буурал сагаан ветеранда». Советскэ Союзай Герой Жамбал Тулаев	1
62	Ц-Х.Хубитгуева «Эсэгэ». Ц-Д.Дондокова «Хүшөөгэй урда»	1
	Сэсэгтэ зун	6
63	Х.Намсараев «Зунай эхиндэ». Д.Улзытуев «Бороохон»	1
64	Б.Сажин «Эртын бороо-тоһон». Ц.Доржиев Сайн, минии наран!»	1
65	Б.Абидуев «Аадар». Б.Сажин «Далайн захада»	1
66	Г.Чимитов «Эдир геологуудай дуун». Б-Б.Намсарайн «Үхибүүдэй аяншалга»	1
67	Б.Санжин «Сабшалан дээрэ». Уһанай гомдол	1
68	Шубуудба хорхой шумуулнууд зунай сагта. Зунай хүдэлмэри. Тест	1
		68

Багшада хэрэглэгдэх литература:

1. Буряад хэлэн, уншалга, хэлэлгэ хүгжөөлгэ. Буряад хургуулийн программанууд, 1 – 4 классуд. / Зохёогшо Д.Д.Ошоров. – 2-дохи хэблэл. – Улаан-Үдэ, «Бэлиг», 2004 – 44 х.
2. Буряад хэлээр, уншалгаар, буряад литератураар хурагшадай мэдэсэ, шадабари, дадал сэгнэхэ эрилтэ / Харюусалгата редакторнууд Ц.Б.Цыренова, Б.Б.Жалсанов. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2007. – 36 х.
3. Класчаа гадуур уншаха ном: Үндэһэн буряад хургуулийн 3-дахи классай «Түрэлхи хэлэн» гэхэн хуралсалай номдо хрестоматии. /Ц.Б. Цыренова. С.Д. Будаев, Ж.Ц. Эрдынеева. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2008. – 160 х., зураг.
4. Түрэлхи хэлэн: Үндэһэн буряад хургуулийн 3-дахи классай литературна уншалгын ном: 2 хубитай. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011. – 160 х., зураг.

Хурагшада хэрэглэгдэх литература:

1. Класчаа гадуур уншаха ном: Үндэһэн буряад хургуулийн 3-дахи классай «Түрэлхи хэлэн» гэхэн хуралсалай номдо хрестоматии. /Ц.Б. Цыренова. С.Д. Будаев, Ж.Ц. Эрдынеева. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2008. – 160 х., зураг.
2. Түрэлхи хэлэн: Үндэһэн буряад хургуулийн 3-дахи классай литературна уншалгын ном: 2 хубитай. – Улаан-Үдэ: «Бэлиг» хэблэл, 2011. – 160 х., зураг